

Razvijanje komunikacijskih vještina glazbom u radu s djecom predškolske dobi

Moguš, Anamarija

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:961303>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Anamarija Moguš

**Razvijanje komunikacijskih vještina glazbom u radu s djecom
predškolske dobi**

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2019.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Razvijanje komunikacijskih vještina glazbom u radu s djecom
predškolske dobi

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Glazbena metodika u integriranom kurikulumu II

Mentor: Sanja Minić, v.pred.

Student: Anamarija Moguš

Matični broj: 0299010975

U Rijeci, srpanj, 2019.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentoricom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Vlastoručni potpis:

POSVETA

Veliku zahvalu, najprije, dugujem svojoj mentorici v. pred. Sanji Minić koja me ohrabivala, poticala na pisanje ovog rada i pomagala u svakom trenutku kada mi je to bilo potrebno. Bez nje ovaj rad ne bi ugledao "svjetlo dana"!

Posebno se zahvaljujem svojoj mami, bratu, dečku i njegovoj obitelji jer su to osobe koje su me tijekom ovih godina konstantno poticale na napredovanje, pomagale mi i pružale emocionalnu podršku koja mi je u određenim trenucima bila potrebna. To su osobe koje su me poticale da uspješno završim ovaj studij i koje me potiču da nastavim svoje školovanje na diplomskom studiju. Bez njih bi moj put tijekom ovog školovanja bio izrazito težak i ne bi mogla doći do ovdje gdje sam sada.. Zahvalila bi se i svojoj najboljoj prijateljici Mariji koja me je slušala i poticala na suočavanje sa svim izazovima koje je nosio ovaj studijski program.

Nadalje, željela bi zahvaliti kolegicama Kris, Aniti i Nataliji koje su mi uljepšale vrijeme provedeno na fakultetu i ispunile život lijepim uspomnama. Osim toga hvala im na tome što su sa mnom proživljavale sve ono što je nosio preddiplomski studij i što smo zajedničkim snagama uspješno došle do kraja jedne divne etape školovanja.

I na kraju želim zahvaliti djelatnicama Gradske i Sveučilišne knjižnice u Rijeci koje su bile pristupačne i ljubazne te mi omogućile pronalazak literature koja je bila neophodna za ovaj rad.

SAŽETAK

Temelj međuljudskih odnosa je komunikacija koja je u današnjem svijetu neizbježan dio svakodnevnice. Svladavanje tih vještina predstavlja temelj uspješnog komuniciranja. Ona uključuje skup socijalnih vještina započinjanja, uspostavljanja i održavanja dijaloga s djecom u kojemu se informacije, mišljenja, stajališta i ideje međusobno dijele razmjenom verbalnih i neverbalnih simbola. Komuniciranjem djeca vježbaju objasniti osobne ideje, procijeniti svoj uradak, postignuća i ponašanja unutar grupe, razvijaju kreativno i kritičko mišljenje kao i valjano zaključivanje te razvijaju kulturu govora i slušanja. U takvom ozračju u kojem je uspostavljena međusobna komunikacija razvija se samosvijest ili osjećaj vlastite vrijednosti. Dijete osim govornim izražavanjem može komunicirati i glazbenim izražavanjem, a glazba je jedan od načina kojima se uspostavlja kontakt sa sobom, drugima i svijetom oko sebe kao i način izražavanja emocija. Ona može pridonijeti govornom razvoju svakog djeteta upravo zato što je lako pamtljiva i ritmična, a uz to djeca obogaćuju svoj rječnik. Odabranim glazbenim aktivnostima potičemo dijete na suradnju i time stvaramo uvjete za razvijanje komunikacijskih vještina.

Ključne riječi : komunikacija, glazba, vještine, dijete

SUMMARY

Communication is the foundation of interpersonal relationships and as such it is an inevitable part of everyday life. Therefore, mastering these skills is the foundation of successful communication. It includes a set of social skills, which are used to initiate, establish and maintain a dialogue with children, in which information, opinions, views and ideas are shared by sharing verbal and non-verbal symbols. By communicating with children, they practice how to explain personal ideas, evaluate their work, achievements and behaviors within the group, develop creative and critical thinking and come to conclusions, as well as develop the culture of speaking and listening. In such an atmosphere in which communication is established, self-awareness or a sense of self-esteem develops. Apart from spoken communication, a child can communicate through musical expression, and music is one of the ways in which contact with oneself, others and the world around it, as well as the way of expressing emotions can be established. It can contribute to the child's speech development precisely because it is easily memorable and rhythmic, while also enriching children's vocabulary. With selected musical activities, we encourage the child to collaborate and thus create the conditions for developing communication skills.

Keywords: communication, music, skills, child

Sadržaj

1. UVOD	1
2. KOMUNIKACIJA	2
2.1. Razine komunikacije	4
2.2. Govorno-jezični razvoj djeteta	6
2.3. Kako dijete čuje i govori?	9
3. GLAZBA	12
3.1. Utjecaj glazbe	13
3.2. Glazbene mogućnosti djece predškolske dobi	14
4. POVEZANOST GLAZBE I GOVORA	16
4.1. Glazba i jezik	18
5. GLAZBENE AKTIVNOSTI DJECE U VRTIĆU	20
5.1. Izgovor riječi u glazbenim aktivnostima	21
5.2. Oblici glazbenih aktivnosti	21
5.3. Izmišljanje glazbe za priču	22
6. ZAKLJUČAK	24
7. LITERATURA	25

1. UVOD

Komunikacija je sastavni dio života svakog čovjeka, ona omogućuje uspostavljanje socijalnih kontakata s okolinom. Jednako tako u ljudskom životu je izrazito važna glazba koja se nalazi svuda oko nas i koja pridonosi razvoju komunikacijskih vještina, posebice kod djece rane i predškolske dobi o čemu će biti više govora u daljnjim poglavljima.

Ovu temu sam odabrala iz razloga što ima izrazito malo literature koja konkretno govori o utjecaju glazbe na razvoj komunikacijskih vještina te sam ju željela podublje istražiti. S obzirom na to da dosta vremena provodimo u vrtiću u okviru kolegija na Učiteljskom fakultetu, imali smo prilike vidjeti koliko se malo odgajatelji služe glazbom i koliko ju malo koriste u svakodnevnom radu s djecom. Isto tako moguće je vidjeti razlike među skupinama u kojima boravimo s obzirom na to rade li sa glazbom ili ne. Vidljiv je napredak u komunikaciji te spontanost i veselje na licima djece tijekom primjenjivanja glazbe u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu, a to nije slučaj u skupinama u kojima se glazba ne koristi kao sastavni dio odgojno-obrazovnog rada.

Cilj ovog rada jest ukazati na važnost glazbe za razvoj komunikacijskih vještina, ali i glazbe općenito kako bi odgajatelji postali svjesni nužnosti implementiranja glazbe u svakodnevni odgojno-obrazovni rad. Osim toga ovim radom želim potaknuti ljude na promišljanje o svojim postupcima, odnosno o tome da ukoliko smatraju da nisu dovoljno dobri primjerice u pjevanju, ne znači da to ne moraju raditi. Djeca nisu ta koja će procjenjivati pjeva li njihov odgajatelj dobro ili loše već su oni osobe koje će se sasvim sigurno uključiti u svaki oblik glazbene igre i uživati u njoj.

Tijekom izrade ovog rada pronalazila sam brojnu literaturu ne bi li prvenstveno pronašla neke općenite podatke o glazbi i komunikaciji kako bi kasnije mogla ukazati na njihovu povezanost i važnost korištenja glazbe kao sredstva kojim se potiče razvoj komunikacijskih vještina. Na kraju rada navedeni su neki primjeri aktivnosti djece u vrtiću koji ukazuju na povezanost glazbe i komunikacije, a samim time naglašavaju važnost korištenja takvih aktivnosti.

2. KOMUNIKACIJA

Pojam komunikacije vrlo je teško definirati jer je on istovremeno vrlo jasan, ali s druge strane poprilično nejasan pojam. Smatra se kako dio problema oko definiranja samog pojma komunikacije leži u ukorijenjenosti tog pojma u svakodnevnom govoru, posebice u engleskom govornom području. Pojam komunikacije definiran je na različite načine i od strane različitih autora, postoji 126 različitih definicija, a sljedeće definicije bit će izdvojene prema ključnim konceptima koji su u njima sadržani.

- Govor/simboli → *„Komunikacija je razmjena misli i ideja putem govora“* (Hoben, 1954 prema Žižak i sur., 2012:22)
- Razumijevanje → *„Komunikacija je proces pomoću kojeg razumijemo druge i nastojimo da nas drugi razumiju. To je dinamičan promjenjiv odgovor na cjelovitu situaciju“* (Anderson, 1959 prema Žižak i sur., 2012:22)
- Interakcija → *„Interakcija je vrsta komunikacije, čak i na biološkoj razini. Drugačije se komunikacija ne može dogoditi“* (Mead, 1963 prema Žižak i sur., 2012:22)
- Smanjenje neizvjesnosti → *„Komunikacija se temelji na upotrebi smanjenja neizvjesnosti, učinkovitog djelovanja kako bi se osnažio vlastiti ego“* (Barnlund, 1964 prema Žižak i sur., 2012:22)
- Proces → *„Komunikacija je postupak ili proces prijenosa informacija, ideja, emocija, vještina i sl., korištenjem simbola- riječi, slika, oblika, grafičkih prikaza i sli.“* (Berelson i Steiner, 1964 prema Žižak i sur., 2012:22)
- Prijenos/razmjena → *„Riječ komunikacija ponekad koristimo za ono što se želi prenijeti, ponekad za način na koji to prenosimo, a ponekad za cijeli proces. U mnogim slučajevima ono što se prenosi nastavlja se dalje dijeliti/ prenositi. U skladu s tim riječ komunikacija opisuje participaciju onih koji prenose informaciju“* (Ayer, 1955 prema Žižak i sur., 2012:23)

- Povezivanje → *“Komunikacija je proces kojim se razdvojeni dijelovi svijeta/života međusobno povezuju”* (Ruesch, 1957 prema Žižak i sur., 2012:23)
- Zajedništvo → *“To je proces kojim se ono što je bilo u posjedu jedne ili nekoliko osoba čini zajedničkim”* (Gode, 1959 prema Žižak i sur., 2012:23)
- Kanal/nositelj/sredstvo/put → *“To je sredstvo kojim se prenose vojne informacije, zapovijedi i sl., putem telefona, telegrafa, radija, kurira”* (American College Dictionary prema Žižak i sur., 2012:23)
- Repliciranje/prijenos znanja → *Komunikacija je proces upravljanja pažnjom druge osobe s namjerom prenošenja znanja”* (Carrier i Harwood, 1953 prema Žižak i sur., 2012:23)
- Ponašanje → *“Komunikacija je specifičan odgovor organizma na stimulus/poticaј”* (Stevens, 1950 prema Žižak i sur., 2012:23)
- Stimulus → *“Svako komunikacijsko djelovanje je prijenos informacije koja se sastoji od specifičnog stimulusa upućenog od izvora ka primatelju”* (Newcomb 1996 prema Žižak i sur., 2012:23).
- Namjera → *“Središnji fokus komunikacije su one bihevioralne situacije u kojima pošiljatelj upućuje primatelju informaciju sa svjesnom namjerom da utječe na njegova ponašanja”* (Miller 1966 prema Žižak i sur., 2012:23)
- Vrijeme → *“Komunikacijski proces omogućava prijenos iz jedne cjelovite, strukturirane situacije u drugu, poželjnu”* (Sondel 1956 prema Žižak i sur., 2012:23).
- Moć → *“Komunikacija je mehanizam pomoću kojeg se primjenjuje moć”* (Schacter, 1951 prema Žižak i sur., 2012:23).

Među svim navedenim definicijama možemo uočiti preklapanje, odnosno pojedine definicije proizlaze jedna iz druge i međusobno su povezane. Upravo zbog toga ne postoji jedinstvena definicija koja bi mogla obuhvatiti sve ove koncepte i na taj način najbolje prikazati značenje procesa komunikacije. Zato se koriste razne definicije kako bi se na temelju koncepata prikazao pojam

komunikacije i širina tog pojma (Žižak i sur., 2012). Kada govorimo o osnovnim značajkama ljudske komunikacije možemo istaknuti sljedeće:

- *“Ljudi komuniciraju iz mnoštva različitih razloga (radi zabave, dobivanja informacija, ostavljanja dobrog dojma, razbijanja šutnje...)”* (Reardon, 1998:13)
- *“Komuniciranje rezultira namjeravanim, ali i nenamjeravanim učincima (nije uvijek sve shvaćeno kako je bilo mišljeno)”* (Reardon, 1998:13)
- *“Komunikacija je obično obostrana (masovni mediji, pisma, govori, ali i neverbalna komunikacija sugovornika)”* (Reardon, 1998:13)
- *“Komuniciranje uključuje najmanje dvije osobe koje jedna na drugu utječu u nejednakoj mjeri (stvaranje zajedničkog značenja, međusobno reagiranje osoba u povodu verbalnog i neverbalnog ponašanja partnera) izuzev intrapersonalne komunikacije”* (Reardon, 1998:13)
- *“Komunikacija se dogodila i kada nije bila uspješna (bez obzira je li komunikator postigao cilj)”* (Reardon, 1998:13)
- *“Komuniciranje uključuje uporabu simbola (simboli su sadržani u riječima i gestama, a značenja simbola mogu se razlikovati)”* (Reardon, 1998:13)

2.1.Razine komunikacije

S obzirom na to da komunikaciju primjenjujemo u svakodnevnim situacijama, bilo kad i bilo gdje, možemo odrediti pet razina komunikacije, a to su intrapersonalna komunikacija, interpersonalna komunikacija, pojedinac-grupa, grupa-pojedinac i grupa-grupa (Žižak i sur., 2012).

Pod pojmom intrapersonalna komunikacija smatramo komunikacijski proces unutar kojeg je jedna osoba i pošiljalatelj i primatelj poruke, taj proces protječe unutar te osobe. Takva razina komunikacije događa se svakodnevno i

neprestano jer naš mozak konstantno šalje informacije pojedinim dijelovima našeg tijela, a mi smo svjesni samo jednog manjeg dijela te komunikacije (Žižak i sur., 2012). Intrapersonalnom komunikacijom svaka osoba otvara put ka samome sebi i samim time se može svojom slobodnom voljom, promišljanjem opredjeljivati za ono što je dobro. Ova razina komunikacije u suvremenom svijetu izrazito je bitna kako bi se svaka osoba mogla lakše nositi sa stresom koji pred njega stavlja suvremeni način života (Spehnjak i Plenković, 2015). Primjerice: dijete se igra u određenom centru unutar skupine određenog vrtića i tijekom igre razgovara sam sa sobom, odnosno govori naglas postupke koje radi. Osim kod djeteta, intrapersonalnu komunikaciju možemo vidjeti i kod odgajatelja tijekom pisanja tjednog plana kada u sebi promišlja na kojim bi područjima razvoja trebao poraditi, na koji način, kroz određeno razdoblje te to zapisuje na papir (Žižak i sur., 2012).

Nadalje, interpersonalna komunikacija se može definirati kao komunikacija između dvije osobe, a temeljem toga postoje dva pošiljatelja kao i dva primatelja poruka. Dvije osobe se izmjenjuju u ovim ulogama, a to znači da niti jedna osoba ne šuti i sluša, već obje osobe sudjeluju u komunikaciji tako da potiču i održavaju njihovu komunikacijsku aktivnost. Upravo zbog toga možemo reći da je njihova komunikacija dinamična i da u interpersonalnoj komunikaciji možemo vidjeti stalnu izmjenu aktivnosti među članovima komunikacije (Žižak i sur., 2012). U interpersonalnoj komunikaciji nije samo važna poruka ili sadržaj određene poruke već je važan sam proces komuniciranja koji uključuje potrebe, emocije i osjećaje koji su izgovoreni ili napisani (Bakić - Tomić, 2003 - prema Williams, 1992). Intrapersonalnom komunikacijom ljudi međusobno stvaraju istinski odnos jedni s drugima, razumiju se i zajednički dolaze do određenih ciljeva. Upravo zbog toga ova razina komunikacije predstavlja ključ socijalnog života čime ističe važnost zajednice i rasta u zajedništvu (Labaš, i Skoko, 2018). Primjer takve komunikacije možemo vidjeti svakodnevno tijekom komuniciranja dvoje djece u igri ili primjerice komuniciranje između dvaju odgajatelja (Žižak i sur., 2012).

Sljedeća razina se odnosi na komunikaciju pojedinac-grupa koje su najčešće vidljive tijekom školovanja gdje profesor ima ulogu pošiljatelja poruke, a učenici ili studenti su ti koji primaju poruku. Takav pošiljatelj ima više primatelja poruke u procesu komunikacije. Najčešće se s ove razine može prijeći na razinu interpersonalne komunikacije. Primjerice, nastavnik studentima daje upute tijekom provođenja raznih vježbi u sklopu predavanja (Žižak i sur., 2012)..

Nadalje slijedi razina grupa-pojedinac za koju možemo reći da u njoj postoji više pošiljatelja poruka i samo jedan primatelj poruke. Ova razina komunikacije se također vrlo često pojavljuje tijekom školovanja. Primjer takve komunikacije je kada jedan student dobiva povratnu informaciju o svome radu od grupe studenata koja može biti manja ili veća (Žižak i sur., 2012). Osim toga u ovu skupinu su uključeni i učenici koji evaluiraju svoje nastavnike, a svrha toga je aktivnije sudjelovanje, konkretno, u nastavi, ali i promišljanje o cjelokupnom radu tijekom nastave (Đurić, 2008).

Kao posljednja, ali ne najmanje važna komunikacija na relaciji grupa-grupa se odnosi na grupe stručnjaka i studenata koje rade na zasebnim zadacima, a onda razmjenjuju svoje zaključke gdje jedna grupa prenosi poruke drugoj grupi. Na ovu razinu komunikacije često nailazimo tijekom edukacije, odnosno studija (Žižak i sur., 2012).

2.2. Govorno-jezični razvoj djeteta

Djeca na svijet dolaze s urođenom željom za komunikacijom iako još uvijek nisu bili izloženi bogatstvu jezika. Razgovor, govor i pripovijedanje čine temeljnu komunikaciju među ljudima. Ljudi govorom iznose određene informacije, a misli i osjećaje prenose u stvarnost (Jurišić i Sam Palmić, 2002). Svaki roditelj koji želi najbolje za svoje dijete, a prije toga se dobro

informirao i ispunjen je ljubavlju, trudit će se izlagati svoje dijete što bogatijem jeziku kako bi ono moglo ostvariti svoje komunikacijske potencijale (Apel i Masterson, 2004). Primjerice majka će od rođenja razgovarati sa svojim djetetom iako je svjesna toga da dijete još uvijek ne razumije njezin govor. No, ona zna da ovakvim načinom pridonosi pozitivnom i brzem govornom razvoju svoga djeteta (Blaži, 1994). Da bi dijete moglo ostvariti svoje komunikacijske potencijale potrebni su upravo roditelji, uža i šira obitelj te sve osobe koje ga okružuju. Djetetu u tako ranom razdoblju nisu potrebne lekcije kao što će kasnije imati u školi već mu je potreban živi primjer, odnosno model po čijem će uzoru razvijati komunikacijske vještine i bogatiti svoj rječnik. Dijete je svojim rođenjem spremno učiti bogatstvo jezika i komunikacije kao i sve ostale vještine, a na odrasloj osobi je da to vrijeme iskoristi najbolje moguće i adekvatnim primjerom pozitivno utječe na dijete. Najvažnije je da tijekom učenja jezika roditelji ne ispravljaju dijete već da oblikuju njegov jezik tako da se koriste riječima i rečenicama kojima iskazuje ono čime se dijete u određenom trenutku bavi. Ukoliko dijete kaže nešto "neispravno" roditelj treba izreći to isto ili slično na ispravan način, ali od djeteta ne smije tražiti da za njime ponavlja jer ponavljanje ne dopušta djetetu da ono shvati zašto određeni glas mora izgovoriti na drugačiji način. Važno je imati na umu to da se jezik ne poučava, već se razvija (Apel i Masterson, 2004). Osim toga dijete će lakše usvojiti govorno gradivo ukoliko je ono ritmično, na taj način dijete spontano usvaja govor i bogati svoj rječnik, bez dodatnih naprežanja i na vrlo zabavan način. Dijete ponavljanjem ritmičnih riječi razvija samopouzdanje i postaje sigurnije u ono što govori, a upravo tako ono može učiti koristeći sva svoja osjetila (Velički, 2006).

Brojni stručnjaci su utvrdili da kod većine djece postoji sličan put jezičnog razvoja. Sva djeca prolaze određene stupnjeve jezičnog razvoja, ali ne prolaze sva djeca iste stupnjeve u isto vrijeme. To se događa iz razloga što je usvajanje jezika pod utjecajem dječjeg temperamenta, osobnosti i dječjih stilova. Zbog toga možemo reći da se jezični razvoj kod djece odvija slično, a

zato je u tom je razdoblju posebno potrebna fleksibilnost (Apel i Masterson, 2004). Isto tako kada djeca uče određeni jezik moramo biti svjesni toga da svako dijete uči drugačije zato je važno organizirati aktivnosti i igre koje će aktivirati sva njihova osjetila i samim time utjecati na napredovanje njihovog govornog razvoja (Velički, 2006).

Ukoliko promatramo jezični razvoj u prvih šest godina života djeteta možemo istaknuti utjecaje i drugih čimbenika. Najvažniji čimbenik koji utječe na jezični razvoj djeteta jest obitelj, odnosno njezino jezično i kulturalno podrijetlo. Različite kulture imaju različita jezična pravila koja djeca moraju usvojiti pa se tako obitelji u različitim kulturama mogu razlikovati po tome što je u njihovoj kulturi uobičajeno i prihvatljivo za roditelje i njihovu djecu. Primjerice u jednoj obitelji je prihvatljivo da njihovo trogodišnje dijete bude aktivan sudionik u razgovoru, a u drugoj obitelji može biti prihvatljivo to da dijete pretežno samo sjedi i sluša, a da puno manje govori (Apel i Masterson, 2004). Osim toga važnost obitelji vidljiva je i u poticanju djetetove jezične aktivnosti. Ono što je najključnije jest da "kvalitetna komunikacija s odraslima, rano iskustvo usmenoga i pisanoga izražavanja stvaraju čvrste temelje za čitanje, razumijevanje, usvajanje jezika kao sustava, uključivanje u zajednicu" (Šego, 2009:122).

Upravo zbog svega prethodno navedenog roditelji, odnosno obitelj ima veliku ulogu u djetetovom životu posebice u prvih šest godina života kada im je pružena divna prilika da pomognu djetetu usvojiti najvažniju vještinu, a to je sposobnost služenja jezikom. Jezik zapravo predstavlja poveznicu između obitelji i djeteta, njegov način izražavanja, sredstvo kojim traži zadovoljenje vlastitih potreba te put ka obitelji i kulturalnom životu. Govorno-jezični razvoj je zadivljujući proces u kojem roditelji imaju važnu ulogu kao i njihovo dijete, a napredak djeteta je vrlo brzo vidljiv jer ono s lakoćom uči komunicirati. Ovaj proces je vrlo bitan jer roditelji imaju pozitivan i trajan utjecaj na život svojega djeteta samo ako ga prihvate kao izazov s kojim se mogu suočiti i uživaju u tome (Apel i Masterson, 2004). Roditelji će razgovorom s djetetom od najranije dobi uvelike utjecati na njegov govorni

razvoj. Počevši od jednostavnih riječi na koje dijete odgovara pogledom, treptanjem, plakanjem pa sve do kompleksnih rečenica koje će i samo dijete nakon određenog vremena moći reproducirati (Blaži, 1994). Kako dijete raste njegove jezične vještine postupno jačaju i omogućuju mu da izrazi svoje mišljenje, potrebe, interese, osjećaje, misli i ideje, da pomaže, ohrabruje druge, donosi dobre odluke u životu i slično. Upravo zato možemo reći da je jezik most od djeteta prema bilo kojem aspektu njegova života i zato je vrlo važno poznavati kako se jezik razvija (Apel i Masterson, 2004).

2.3. Kako dijete čuje i govori?

Od rođenja do tri mjeseca dijete se strese na glasne zvukove, smiješi se kada mu se netko obraća, prepoznaje glas roditelja i zbog toga se stišava ukoliko je plakalo, siše slabije ili jače, odnosno na taj način reagira na zvuk. S aspekta govora dijete u ovom razdoblju guguće, odnosno stvara zvukove kojima iskazuje zadovoljstvo, plače kako bi iskazalo određenu potrebu i smiješi se kada vidi svog roditelja (Apel i Masterson, 2004). Svrha je ovakvog oblika djetetove komunikacije je prvenstveno zadovoljavanje potreba, a onda i iskazivanje emocija, uspostavljanje socijalnih kontakata kao i privlačenje pozornosti (Šego, 2009).

U razdoblju od četiri do šest mjeseci dijete okreće oči u onom smjeru iz kojega se čuje zvuk, reagira na promjene tona glasa svoga roditelja, primjećuje igračke koje proizvode zvukove te počinje obraćati pozornost na glazbu. S govornog aspekta dijete brblja zvukove koji sve više nalikuju glasovima poput b, p i m, vokalne pokazuje kada je ushićeno ili razočarano te stvara zvukove grgljanja onda kada je samo ili kada se netko igra s njime (Apel i Masterson, 2004). Šestomjesečno dijete koje se već naviknulo na određenu jačinu zvuka tijekom razgovora odraslih reagira na povišenje intenziteta glasa tako da mu se ubrzavaju otkucaji srca. Djeca u dobi od četiri

do sedam mjeseci mogu razlikovati uspavanku i pjesmu za odrasle pa čak i ako one potječu iz neke druge kulture (Vasta i sur., 2005).

U razdoblju od sedam mjeseci do prve godine života dijete uživa u igrama koje se igraju rukama ili prstima, okreće glavu i pogled prema mjestima iz kojih dopiru zvukovi, sluša onda kada mu se netko obrati te počinje odgovarati na razne verbalne zahtjeve. Devetomjesečno dijete može raspoznati određenu melodiju i kada dođe do promijene tonaliteta izvođenja (Vasta i sur., 2005). Što se tiče govora, dijete sada već brblja duže skupine glasova, služi se govornim glasovima kako bi privukao pažnju i zadržao nečiju pozornost, oponaša glasove koje čuje i ima par riječi koje ponavlja iako ih još uvijek ne može u potpunosti jasno izgovoriti (Apel i Masterson, 2004).

U razdoblju od godine dana do dvije godine dijete slijedi jednostavne upute i razumije ukoliko mu se postavljaju jednostavna pitanja, sluša jednostavne pjesme, rime i priče te pokazuje slike koje vidi u knjizi kada ih neka osoba imenuje. Iz mjeseca u mjesec dijete izgovara sve veći broj riječi, postavlja pitanja koja sadrže jednu ili dvije riječi, može spajati dvije riječi tijekom izgovaranja i upotrebljava suglasnike na početku određenih riječi (Apel i Masterson, 2004).

Sa dvije do tri godine s aspekta sluha i razumijevanja dijete razumije neke razlike u značenju poput "idi-stani" i može slijediti dvije upute u nizu. Ono sada već ima riječ za gotovo sve, upotrebljava tek nekoliko riječi za traženje stvari ili dok priča, osobe koje ga svakodnevno slušaju već ga mogu razumjeti i često traži pozornost prema predmetima tako da ih imenuje (Apel i Masterson, 2004). S dvije godine djetetova se rečenica proširuje i postaje dvočlana dok u trećoj godini života djetetove rečenice postaju tročlane. U prosjeku svaku godinu dijete povećava svoju rečenicu (Šego, 2009).

Dijete sa tri do četiri godine čuje kada ga roditelj ili neka bliska osoba zove iz druge sobe, čuje radio i televiziju i odgovara na jednostavna pitanja. Ono u ovom razdoblju priča što se događalo u vrtiću ili kod prijatelja, ljudi koji nisu

dio obitelji mogu razumjeti djetetov govor, upotrebljava velik broj rečenica sa četiri pa čak i više riječi te govori bez da ponavlja slogove ili riječi (Apel i Masterson, 2004). "Do četvrte godine većina djece ovlada fonemskim sustavom, gramatičkim oblicima, temeljnom rečeničnom strukturom, dovoljnim fondom riječi za svakodnevnu komunikaciju s okolinom, tj. osnovama prvoga jezika komunikacije – materinskoga jezika" (Šego, 2009:126).

I za kraj u razdoblju od četvrte do pete godine dijete može pažljivo slušati kratku priču i odgovarati na postavljena pitanja u vezi te priče i čuje i razumije sve ono što se kaže u vrtiću ili kod kuće. U ovom je razdoblju njegov glas jasan kao i kod druge djece, može pričati priče u kojima se treba pridržavati teme, bez problema komunicira s drugom djecom i s odraslima, većinu glasova izgovara ispravno, naravno postoje izuzeci poput č, ć, r, š, đ, dž i slično (Apel i Masterson, 2004).. Djetetov rječnik se u predškolskom razdoblju vrlo brzo širi, a dijete se najčešće služi onom gramatikom kojom se služe članovi njegove obitelji (Šego, 2009). Upravo zato možemo reći da su roditelji izrazito bitni jer djetetu predstavljaju "jezični uzor" (Apel i Masterson, 2004).

3. GLAZBA

“Glazba se rađa iz ljudskog srca kada ga dotakne svijet. Kada srce dotakne vanjski svijet, ono se pokrene i nalazi izraza u zvucima. Ti zvuci odjekuju ili se kombiniraju jedan s drugim i proizvode bogatu raznolikost, a kad se razni zvuci pravilno smjenjuju, onda imamo ritam... Zato, kad se dotakne žica tuge u srcu, nastaju sumorni i izgubljeni zvuci; kad se dotakne žica zadovoljstva u srcu, rađaju se čeznutljivi i polagani zvuci; kad se dotakne žica radosti u srcu, rađaju se žarki i široki zvuci; kad se dotakne žica ljutnje, zvuci su oštri i jaki; kad se dotakne žica sažaljenja, rađaju se jednostavni i čisti zvuci, a kad se dotakne žica ljubavi, zvuci su umilni i nježni. Ovih šest vrsta osjećanja nisu spontana, nego su to raspoloženja koja nastaju uslijed dodira s vanjskim svijetom. Kad se dodirnu osjećanja, ona se izražavaju zvucima, a kada zvuci dobiju određene oblike, imamo glazbu... Zato je glazba baš ono čime ne vrijedi ni pokušavati da druge prevariš, niti njome čovjek može da se predstavlja drugačijim nego što je...” (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2008: 10). Glazba predstavlja vrlo moćan medij koji ima snažan utjecaj na razini cijele društvene skupine jer omogućava komunikaciju u kojoj nisu potrebne riječi, značenja i smisao koji ta skupina dijeli te potiče razvoj kao i dobrobit svakog pojedinca, društva, nacije i slično. Glazba kod ljudi može izazvati brojne reakcije poput psiholoških, kognitivnih, emocionalnih, bihevioralnih i brojnih drugih. S obzirom na to da je glazba svuda u svijetu i da je vrlo dostupna ljudima, to ih je ohrabrilo da ju koriste kako bi primjerice ublažili stres, dosadu, ali i kako bi poboljšali atmosferu na raznim proslavama i slično. Uglavnom ljudi glazbu koriste kako bi poboljšali kvalitetu vlastitog života (https://www.zamp.hr/uploads/documents/korisnici/ZAMP_brosura_Moc_glazbe.pdf).

3.1. Utjecaj glazbe

Glazba djeluje različito na svakog čovjeka, a ono što je sigurno jest da glazba pomaže čovjeku da se ujutro ustane, lakše odredi posao koji ga ne zanima ili mu je monoton, olakšava vježbanje i komunikaciju, daje ritam za ples, omogućuje lakše uspavljivanje itd. Glazba je izrazito važna za duševno zdravlje svakog čovjeka, stoga bi ju trebalo primjenjivati već od najranije dobi (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2008). Glazba za dijete prvenstveno predstavlja emociju, ono može govorom izražavati emocije, no ukoliko se govoru dodaju ritam i ton ono za dijete postaje velika emocija koja predstavlja stvarnost i čuđenje (Jurišić i Sam Palmić, 2002). Ukoliko u odgojno-obrazovnom radu pravilno odabiremo glazbu (klasičnu, dječje kompozicije i slično) kod djece potičemo slušanje i pozornost za nečim njima sasvim novim. S druge strane ne treba pretjerivati sa slušanjem glazbe jer na taj način osobe postaju puno pasivnije što se može odraziti na neke aspekte čovjekova razvoja. Neki autori smatraju da se glazbu može doživjeti na 3 različita načina, a to su sljedeći: primanje glazbe isključivo osjetilno i takve ljude naziva cecilijanci, zatim primanje glazbe emocionalno, a njih naziva dionizijci te primanje glazbe racionalno, takve ljude naziva apolonijci poticanjem glazbe ljudi mogu prelaziti iz prve u drugu i treću skupinu. Dokazano je da slušanje glazbe može utjecati na krvni tlak, rad i umor mišića, djelovati na izmjenu pojedinih tvari u tijelu i mijenjati ritam i obujam disanja čovjeka. Glazba je, zapravo, medij kojim dolazi do oslobađanja energije u tijelu čovjeka, pobuđuje njegov interes te stvara osjećaj sreće i ugone. Ona na jedan sasvim čudan način seže u dubinu čovjekovog mozga i tijela te potiče čovjeka na izražavanje brojnih nesvjesnih sustava (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2008).

Američka su istraživanja pokazala da ona djeca koja su u predškolskoj dobi izložena glazbi puno lakše dosežu neurološki razvoj u cijelosti. Djeca koja se do kasne školske dobi ne susreću s glazbom puno teže razvijaju sposobnost prepoznavanja određene visine tona te praćenja ritma pjesme. Najznačajniji je utjecaj glazbe u prvih osamnaest godina života, tada se mozak i dalje nastavlja razvijati, ali najveći potencijal za neurološki razvoj u tim je godinama već prošao. Djeca kao i odrasli puno lakše pamte ukoliko je nešto ritmizirano ili pjevano jer se cijeli takt zapravo

pamti kao jedan bit. Stoga, ukoliko glazbu uvodimo u školstvo u predmete koji djeci nisu zanimljivi ili u aktivnosti koje su monotone možemo kod djece pozitivno utjecati na učenje, motivaciju i ponašanje. Ustanovljeno je i da će djeca biti inteligentnija ukoliko većinu poticaja prima putem pokreta, glazbe i umjetnosti (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2008).

Glazba se koristi i u terapijske svrhe; možemo vidjeti pozitivne njezine pozitivne učinke kod ljudi koji su imali infarkt, onih koji imaju tumor, koji su primali kemoterapiju i onima na liječenju ovisnosti jer je kod njih smanjila nemir i tjeskobu. Isto tako utječe na opuštanje osoba prije odlaska na operaciju i u bolničkim čekaonicama. Tijekom posjete zubara, glazba smanjuje strah kod male djece i utječe na njihovu opuštenost tijekom pregleda ili raznih zahvata. Glazba utječe na smanjenje osjećaja boli kod ljudi, a također se primjenjuje i kod djece s teškoćama u razvoju

(https://www.zamp.hr/uploads/documents/korisnici/ZAMP_brosura_Moc_glazbe.pdf).

3.2. Glazbene mogućnosti djece predškolske dobi

Djeca od najranije dobi pokazuju interes za glazbom. Djeca u dobi od četiri do šest mjeseci kada čuju glazbu prestaju raditi svaku aktivnost koju su do tada obavljali primjerice sisanje, okreće se prema izvoru zvuka i pokazuje zadovoljstvo izrazima lica i pokretom. Upravo to pokazuje da je u pitanju emotivna, a ne samo tjelesna uroda (Šmit, 2001). Glazba kod djece izaziva osjećaj ugone što znači da automatski utječe optimalno funkcioniranje mozga, ona regulira emocije, razmišljanje i učenje svakog djeteta ili odrasle osobe (Vlainić i Jovančević, 2009). Sklonost prema glazbenim sadržajima, uz razvijanje glazbenih sposobnosti, djeca posjeduju i tijekom predškolske dobi. Ona najprije reagiraju mimikom, a odrastanjem se javlja i potreba za pokretom tijekom slušanja glazbe. Djeca ponekad uspiju imitirati tekst, melodiju i ritam. Zapravo se smatra da na njih najviše utječe tekst dok je ritam za njih nešto sasvim apstraktno. U četvrtoj godini djeca počinju stvarati imaginarne testove koji

najčešće predstavljaju kombinaciju poznatih tekstova i nečeg izmišljenog ili su u potpunosti plod njihove mašte. U takvim pjesmama tekst ima dominantnu ulogu. U petoj i šestoj godini djeca već mogu održavati ritam, odnosno to u njihovoj izvedbi postaje dominantnije. Dijete u ovoj dobi prati ritam lupanjem dlana o dlan, a tek onda upoznaje tekst. Djeca u ovoj dobi mogu pjesmu otpjevati melodijski točno, ali ponekad prelaze u drugi tonalitet. Ritmičke greške su puno rjeđe, a možemo reći da ton ima veliku ulogu dok su ritmički modeli vrlo jednostavni. Djeca u šestoj godini života mogu vrlo lako pamtiti određene kraće ritmičke oblike. Zapravo je izrazito važno kod djece poticati i razviti osjećaj za ritam jer kao rezultat pokreta sam ritam stvara zvuk. On može postojati sam, bez glazbe jer predstavlja glazbu sam za sebe, a melodija tek kada se ujedini s ritmom postaje jedna zvučna cjelina, odnosno rečenica (Šmit, 2001). Uglavnom, važno je djeci kreirati glazbeno okruženje kojim stvaramo preduvjete za zdraviji i sretniji život u vrtiću, ali i izvan njega (Vlainić i Jovančević, 2009).

4. POVEZANOST GLAZBE I GOVORA

Ukoliko promatramo fenomen govora možemo uvidjeti da govor predstavlja osnovno obilježje čovjeka. Govor je svim ljudima prirodan i potreban, a upravo je čovjek, za razliku od ostalih bića, ono koje govori. Sve ljudske značajke poput afektivnosti, glasanja, strahova, emotivnosti i mišljenja postaju jedinstvena cjelina u govoru. Sam fenomen govora zbog toga što je jednostavan i prirodan, a istovremeno i čudesan budio je znatiželju, odnosno zanimanje znanosti, posebice fonetike i lingvistike. Da bi upoznali sam fenomen govora pojedini autori su proučavali govor djeteta. Zanimalo ih je koji je izvor ljudskog govora, njegova priroda i suština, a da bi to saznali proučavali su učenje stranog jezika kod djece, proučavali su i djecu s teškoćama u razvoju ne bi li otkrili sve ono što im je o govoru bilo zanimljivo i istovremeno nejasno. Proučavajući fenomen govora autori su došli do zaključaka da postoje vrednote govornog jezika koje imaju lingvističku vrijednost na temelju zvuka i pokreta. Kao vrednote govornog jezika navode sljedeće: intonacija, intenzitet, ritam, pauza, mimika i gesta, napetost i tempo (Šmit, 2001).

Za intonaciju možemo reći da predstavlja određenu visinu na kojoj se izgovara pojedini glas, odnosno svaka riječ. Ona predstavlja povezanost svake riječi s pojavljivanjem zvuka u prirodi. Visina tona, isto tako može dati specijalnu kvalitetu određenoj riječi ili glasu kao izrazu cjeline ili dijela cjeline (Šmit, 2001). Visina tona predstavlja vrlo važan čimbenik u razvoju glazbenog sluha i to je element koji će dijete usvojiti puno kasnije od preostalih tonskih značajki. Tek kad mu razvoj glasnica to omogući, dijete će moći određeni ton vokalizirati i otpjevati (Sam Palmić, 1998).

Nadalje, osobine intenziteta se obično pripisuju intonaciji, odnosno tonu. Naime, intenzitet i intonacija su povezani i možemo ih osjećati u cjelini tako da ih ne odvajamo međusobno. U situacijama kada povećavamo intenzitet i intonaciju, uglavnom imamo dojam da se samo mijenja ton, a da intenzitet

ostaje isti (Šmit, 2001). Intenzitet tona može biti jači ili slabiji. Konkretno, kod djece umjereni ton izaziva puno veću pozornost od jako glasnog ili glasnog tona. To možemo uvidjeti posebice kod malih beba koje mrštenjem, plakanjem i nemirnošću reagiraju na jako glasne tonove, dok s druge strane jako tih ton neće izazvati interes bilo kojeg djeteta. Umjerena jačina tona je, zapravo, najprimjerenija za djecu predškolske dobi (Sam Palmić, 1998).

Govorni ritam predstavlja posebni oblik ritma unutar kojeg jedinice vremena nisu podjednake. Nadalje, pauza ima vrlo sličnu ulogu kao intenzitet i intonacija, osobita pauza predstavlja namjernu šutnju, a njome se izražavaju različita afektivna stanja kao i važnost određenih govornih dijelova (Šmit, 2001). Poznato je da djeca vole glazbu, a to je prvenstveno zbog toga što ih ritam glazbe pokreće, a svakom je djetetu pokret prirodno stanje. Primjerice, brojalice bude u djeci veliku potrebu i želju za pokretom, upravo ih zato sva djeca vole. Brojalice za djecu predstavljaju glazbu i ispunjavaju sve zahtjeve za kvalitetno razvijanje osjećaja za ritam kod svakog djeteta (Sam Palmić, 1998).

Mimika i gesta ne predstavljaju imitaciju svakog pokreta kojeg možemo pronaći u prirodi već su u službi čovjeka kao osobnosti koja odbacuje društvo ili mu se priklanja, primjerice, pomicanjem glave lijevo-desno i gore-dolje za potvrđan i niječni oblik (Šmit, 2001).

Govor i glazba su povezani na različite načine, što se može dobro vidjeti u sljedećim primjerima:

Da bi djeca u predškolskom razdoblju kao i u osnovnoškolskom i srednjoškolskom mogla naučiti određenu pjesmu, odnosno upoznati se s njom, prvenstveno moraju upoznati tekst pjesme da bi ju mogli otpjevati. Nadalje, razni igrovni sadržaji koji se izvode, primjerice, u predškolskoj odgojno-obrazovnoj skupini ostavljaju potpuniji doživljaj ukoliko su popraćeni glazbom. Tekst bez glazbe može biti nezanimljiv i nedovoljno efektivan u odnosu na tekst popraćen glazbom. Isto tako govorne igre i pokretne govorne igre mogu biti puno interesantnije ukoliko su popraćene

nekim glazbenim elementima ili pjevanjem. Ono što je najvažnije je da su glazbene igre isprepletene s govornim što potvrđuje veliku povezanost glazbe i govora (Šmit, 2001).

4.1. Glazba i jezik

Mozak svakog čovjeka ima centar za jezik i centar za glazbu, govor se proizvodi na lijevoj strani moždane polutke, a glazba na desnoj. No, postoji preklapanje koje predstavlja mjesto gdje se susreću jezik i glazba i zato postoje brojne zajedničke značajke (<https://www.dw.com/hr/glazba-i-jezik-srodan-oblik-komunikacije/a-2282596>).

U prva dva mjeseca djetetovog života možemo čuti kako svojim plačem, krikom ili nekim drugim zvukovima iskazuje svoje potrebe. Majka je osoba koja te djetetove signale počinje vrlo brzo razlikovati te može prepoznati djetetove krikove kada je, primjerice, gladno ili njegovo gugutanje kada mu se sviđa kako mu majka pjeva. Na taj način se između majke i djeteta počinje uspostavljati rana emotivna komunikacija za koju se smatra da je važna za govorni razvoj djeteta (Starc i sur., 2004). S druge strane djetetovo gugutanje može se razumjeti kao iskazivanje osjećaja tijekom slušanja glazbe jer je bebino uho posebice osjetljivo na bilo koji zvučni podražaj. Bebino uho zamjećuje ton, jačinu tona, njegovo trajanje, a kasnije boju i visinu tona. Dijete je, zapravo, puno ranije sposobno čuti ton nego li ga reproducirati vlastitim glasom (Sam Palmić, 1998). Ubrzo nakon toga dijete dolazi u fazu slogovanja gdje može spojiti nekoliko slogova koja ponavlja pjevušeći. S vremenom dijete počinje spajati različite slogove u smislenu riječ poput ma-ma, a nakon pojave prvih djetetovih riječi, dijete uz pomoć mimike, geste, intonacije uspješno može komunicirati sa svojom okolinom. S vremenom djetetov jezik postaje sve bogatiji, stoga može sudjelovati u raznim igrama poput govornih igara u kojima trebaju ispričati nešto naopačke, smiješno i slično. S obzirom na to da djeca posjeduju poseban osjećaj za ritam i

melodiju samog jezika mogu igrati različite jezične igre u kojima mogu sparivati riječi po ritmu, rimi ili kontrastu pri čemu se ne vode značenjem svake riječi već se vode fonetskom strukturom riječi (Starč i sur., 2004). U odgojno-obrazovnim ustanovama, konkretno, u vrtiću možemo vidjeti da djeca vole slušati odgajatelje dok pjevaju. Slušajući odgajatelje dok pjevaju djeca će pomno pratiti svaki odgajateljev pokret i izraz lica, odnosno emocije i raspoloženje koje iskazuje. Važno je da odgajatelji biraju pjesme čiji je tekst razumljiv djeci i pisan hrvatskim standardnim jezikom, no ukoliko se odgajatelj služi dijalektnom pjesmicom ona mora biti pisana na jeziku mjesta u kojem dijete živi. Riječi unutar svake pjesme jesu snažan pokretač reakcije svakog djeteta. Ritmizirane riječi su jako privlačne svakom djetetu te ih ono može na taj način vrlo brzo usvojiti. S obzirom na to da dijete ima bogatu maštu ono će se tijekom pjevanja pjesme moći poistovjetiti s glavnim sudionikom u pjevanju ili određenoj pjesmi. Primjerice, trogodišnje dijete će biti vrlo ushićeno tijekom slušanja određene pjesme, a starije dijete će se oduševiti ako nakon odslušane pjesme, ju može i otpjevati. Glazba zapravo time pokazuje svoju veliku moć kojom izaziva dječju pozornost i zato možemo reći da odgajatelj glazbom okuplja djecu (Sam Palmić, 1998).

Uspoređujući jezik i glazbu možemo uočiti veliku povezanost u tome što su oba aspekta prisutna kod djeteta od rođenja na različite načine. S vremenom se postepeno razvijaju kao aktivan i kreativan proces kroz koji prolazi svako zdravo dijete, a ono što je najvažnije je da se uz poticaj okoline kod djeteta razvijaju komunikacijske, ali i glazbene kompetencije (Starč i sur., 2004).

5. GLAZBENE AKTIVNOSTI DJECE U VRTIĆU

Glazbene aktivnosti bi se trebale provoditi svakodnevno u vrtićima, a da bi one bile adekvatno provedene važna je pripremljenost odgajatelja. No, pripremljenost odgajatelja ne znači prekidanje djece zbog ostvarivanja planiranih sadržaja toga dana već omogućiti djeci zadovoljavanje interesa za glazbom ukoliko ga u određenom trenutku iskazuju kao i slušanje i uvažavanje njihovih interesa i savjeta. Aktivnosti mogu biti vođene od strane djece, odgajatelja, ali i roditelja koji se na različite načine mogu uključiti u odgojno-obrazovni rad. Naravno, uvijek postoje roditelji koji će biti spremni sudjelovati u raznim aktivnostima odgojno-obrazovnog rada, kao i oni koji su prezaposleni zbog čega se ni ne uključuju u ovakve aktivnosti. Prilikom planiranja aktivnosti važno je da one budu nekompetitivne te da se potiče suradnja, prvenstveno među djecom. Osim toga aktivnosti bi djeci trebale biti zabavne kako bi djeca naučila uživati u svemu što rade i kako ne bi postojao sram ili neugodnost (Gospodnetić, 2015). Dijete se u ovakvim aktivnostima osjeća slobodno, nije usmjereno na rješavanje određenog zadatka, već je slobodno pri mijenjaju, strukturiranju, otkrivanju i pronalaženju. Ono na ovaj način ne razgovara s drugima ili samim sobom već živi u jednom zamišljenom svijetu ostvarujući svoje želje i potrebe (Supek i sur., 1987).

Kada govorimo o glazbenim aktivnostima koje se mogu pjevati, slušati ili izgovarati, glazba se čuje u čitavoj prostoriji, no to ne znači da sva djeca trebaju biti uključena u tu aktivnost. Isto tako djeca koja se nalaze u drugim centrima ne bi smjela ometati glazbenu aktivnost, a odgajatelj bi trebao biti osoba koja će paziti da istovremeno u sobi ne sviraju dva zvuka ili da druga djeca ne koriste udaraljke za vrijeme sviranja određene glazbe. Kako bi djeca mogla otpjevati određenu pjesmu važno je poznavanje teksta pjesme i upravo su za to potrebne komunikacijske vještine, odnosno sposobnost čitanja. Dječje pjesme omogućuju djeci proširivanje i bogaćenje njihovog rječnika te samim time imaju pozitivan utjecaj na komunikacijske vještine svakog djeteta. Kao što znamo glazba privlači djecu i nije potrebno prisiljavati ih da sudjeluju u glazbenim aktivnostima već odgajatelj treba biti spreman veselo zapjevati čime će zasigurno privući pažnju svakog djeteta (Gospodnetić, 2015).

5.1. Izgovor riječi u glazbenim aktivnostima

Da bi djeca mogla pravilno izgovarati samoglasnike važno je uvježbavanje njihovog izgovora u riječima u kojima postoji jedan dominantan samoglasnik. Ukoliko postoji više samoglasnika onda se pažnja posvećuje najdužem samoglasniku. Da bi djeca stekla naviku i sposobnost jasnog izgovaranja samoglasnika važno je njihovo sudjelovanje u raznim vježbama i igrama u kojima odgajatelji otklanjaju općenite greške koje se javljaju pri izgovoru samoglasnika. Kada govorimo o mlađoj djeci, važno je da odgajatelj pri pjevanju pravilno otvara usta jer djeca u toj dobi imitiraju odrasle pa će tako oblikovati usta po uzoru na odgajatelja. Važno je djeci pružiti zanimljive sadržaje u kojima će svakodnevno imati prilike izgovarati samoglasnike i samim time vježbati pravilan izgovor. Kada govorimo o suglasnicima, oni su ti koji riječima daju smisao, stoga je jednako važno vježbati i izgovor suglasnika. Suglasnici ne mogu stajati zasebno, stoga ih uvijek povezujemo sa samoglasnicima, a slogovi koji se sastoje od samoglasnika i suglasnika se nazivaju vokalizе. Vokalizе treba na različite načine približiti djeci kroz razne igre i aktivnosti kako ne bi imale karakter vježbi već bi predstavljale djeci vrlo zanimljive igre koje se provode u glazbenim aktivnostima (Manasteriotti, 1982).

5.2. Oblici glazbenih aktivnosti

Razlikujemo nekoliko glazbenih sadržaja, oblika ili vrsta aktivnosti, a to su: *„Igre s pjevanjem, obrada pjesmice ili ponavljanje pjesmice, obrada brojalice ili ponavljanje brojalice, aktivno slušanje glazbe, poticanje dječjeg stvaralaštva i sviranje na udaraljicama”* (Gospodnetić, 2015:60). S obzirom na to da znamo koliku važnost za dijete ima igra važno je da ovi sadržaji budu prožeti kroz igru, da omogućuju djeci stjecanje međusobnog povjerenja i oslobađanje od strahova (Peti-Santić i Velički, 2008). Općenito igre s pjevanjem su igre koje se provode u vrtiću, ali i na vanjskom prostoru vrtića. Nadalje, obrada pjesme ili brojalice se također može odvijati kroz određenu igru kako bi djeci bilo zanimljivije. Brojalica predstavlja prirodni način na koji se dijete glazbeno izražava, a prisutna je u dječjim igrama (Jurišić i Sam Palmić, 2002). Tu dolazimo do razvoja komunikacijskih

vještina kod djece, svaka brojalica ili pjesmica obogaćuje rječnik djeteta jer u njima možda postoje riječi koje djetetu nisu poznate. Dijete će upitati odgajatelja za nepoznatu riječ, a odgajatelj na taj način može dijete potaknut na istraživanje i otkrivanje značenja pojedine riječi. Nadalje, imamo aktivno slušanje djece koje podrazumijeva slušanje žive izvedbe, brojalice, pjesmice ili snimljene glazbe. Primjerice, djeci možemo pustiti glazbu i dati im udaraljke kojima mogu otkucavati ritam sata koji se čuje u toj skladbi i slično. Kako bi s djecom mogli provoditi ovakav glazbeni oblik aktivnosti važno je da djetetova pažnja bude usmjerena na glazbu te da se odgajatelj pobrine da dijete sluša u dobrim uvjetima (Brdarić, 1986). Uz aktivno slušanje postoji i pasivno koje podrazumijeva, primjerice, slušanje glazbe tijekom slikovnog izražavanja, odnosno svakodnevno sviranje glazbe u pozadini tijekom raznih aktivnosti u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Poticanje dječjeg stvaralaštva se jednim dijelom odnosi na emocije jer postoje, primjerice, situacije u kojima djeca pjevaju, ali ne zato jer su svjesni da pjevaju već na taj način potpunije iskazuju svoje veselje i radost. Sviranje na udaraljka podrazumijeva davanje udaraljki djeci pomoću kojih oni mogu svirati, ali i na taj način upotpunjuju svoju aktivnost, vesele se, kreću i duže zadržavaju svoju pažnju u toj aktivnosti (Gospodnetić, 2015).

5.3. Izmišljanje glazbe za priču

Kao vrlo dobar i snažan poticaj za aktivnost stvaralačkog karaktera može biti izmišljanje glazbe za priču. Za to je potrebno odabrati priču u kojoj postoji nekoliko likova koja izvode radnju koju je moguće prikazati jednostavnim pokretima ili koristeći udaraljke. Djecu je potrebno prvo upoznati s pričom, a kada priču prepričavamo postepeno možemo uvoditi dijalog. Ukoliko se radi o kratkom dijalogu djeca mogu izmišljati svoju melodiju, a one melodije koje se pokažu najuspješnijima mogu se zabilježiti notama da se ne zaborave. Uloge iz priče nije potrebno vježbati individualno sa svakim djetetom već zajedno sa svom djecom ponavljanjem priče. Pripovjedač najprije treba biti odgajatelj, a zatim dijete može preuzeti njegovu ulogu. Izmišljanje glazbe za priču je aktivnost koja uključuje svu djecu, neka djeca govore

ili pjevaju u svojim ulogama, druga djeca sviraju kao orkestar, a ostali izvode tekst kao recitaciju. Djeca bi u orkestru trebala biti raspoređena smisleno, tako da daju efektanu sliku i samim time da osjete važnost njihovog sudjelovanja u ovoj izvedbi, a pokreti unutar priče trebaju biti vrlo jednostavni (Manasteriotti, 1982).

Dijete kroz stvaralačko pjevanje ili izmišljanje razvija maštu te se oslobađa određene napetosti, ono slobodno stvara svoju priču koristeći razne zvukove. Dijete na taj način može izraziti svoje osjećaje i osjećaje likova iz određene priče za koju osmišljava melodiju. Ovakvim aktivnostima možemo kod djece potaknuti produbljivanje međusobnih odnosa, povezivanje i međusobno razumijevanje. Glazba, općenito kod djece mijenja percepciju prostora i vremena i izrazito je važna za olakšavanje teških situacija kroz koje djeca prolaze, kao i opuštanje onda kada im je to potrebno (Vlainić i Jovančević, 2009). Osim toga, djeca u glazbenim aktivnostima surađuju, djeluju poput tima u kojemu se svi međusobno nadopunjuju stvarajući fantastičnu priču života. Kako bi djeca bila uopće spremna za ovakve aktivnosti potrebno im je omogućiti slobodan izbor, razumijevanje i podršku same okoline u kojoj se nalazi, a to uključuje podršku vršnjaka, odgajatelja, roditelja i ostalih djetetu važnih osoba u njegovom životu. Ako odgajatelj djetetu omogući bogat sadržaj u skupini u kojoj djeca mogu stjecati različite doživljaje i povezivati se s drugom djecom, stvorit će osnovu za dječje izmišljanje, izražavanje i stvaranje. Isto tako poznato je da djeca oponašaju odrasle, stoga je važno nešto smisliti kada je dijete u blizini i pjevati mu kako bi ga potaknuli da i ono samo nešto stvori. Ono što je najvažnije jest omogućiti djeci da pjevaju pjesme, da se raduju tijekom tih aktivnosti, da se osjećaju ugodno i da samostalno stvaraju vlastite melodije na temelju priče ili obrnuto (Voglar, 1989).

6. ZAKLJUČAK

Želja za komunikacijom svakog djeteta je urođena, a samim time dijete ima potrebu za komuniciranjem i uspostavljanjem kontakata sa svojom okolinom. Ono što je ključno jest da dijete od rođenja bude izloženo bogatstvu jezika, što znači da roditelji i djetetova bliža i dalja okolina, svakodnevno trebaju s djetetom razgovarati ne bi li ono postepeno usvajalo jezik i bogatilo svoj rječnik.

Osim toga, glazba ima izrazito veliku ulogu u govornom razvoju djeteta, ona dijete potiče na pokret, izražavanje emocija, pjevanje, čime mu pomaže u nošenju s problemima s kojima se susreće, ali i izražavanju vlastite kreativnosti. Upravo je zato važno da odgajatelji u vrtićima djeci svakodnevno pružaju glazbene poticaje koji će uključivati razne glazbene igre, pjevanje, plesanje te aktivno i pasivno slušanje. Svaki glazbeni segment jednako je važan, a o odgajatelju uvelike ovisi kakvo će okruženje omogućiti djeci i na koji način će im približiti glazbu.

Opće je poznato da djeca oponašaju odrasle u brojnim situacijama, zato je važno da odrasle osobe vole glazbu, da uživaju tijekom slušanja, pjevanja ili plesanja. Kada dijete to uvidi ono će spontano početi ponavljati ponašanja odrasle osobe i uključiti glazbu u svoj život. Osim toga dijete će tako uživati i nesvjesno izražavati svoje osjećaje, kreativnost, okušati se u izazovima koji mu predstavljaju problem.

Kao što je navedeno, glazba ima brojne pozitivne učinke, a ono najvažnije je da utječe na zdravlje svakog pojedinca. Na temelju toga možemo zaključiti da je glazba važan segment života svakog pojedinca. Na nama je da glazbu uključimo u gotovo svaki segment našeg života te samim time osiguramo sebi i drugima kvalitetniji, ispunjeniji i sretniji život.

7. LITERATURA

- Apel, K. i Masterson J. J. (2004). Jezik i govor od rođenja do šeste godine : od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti - potpuni vodič za roditelje i odgajatelje, Lekenik : Ostvarenje. 159.9 APEL j
- Bakić - Tomić, Lj. (2003). Komunikološko - menadžerski profil rukovoditelja u policiji. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Blaži, D. (1994). Utjecaj okoline na razvoj govora u djece. *Defektologija*, 30(2), 153-160.
- Breitenfeld D., Majsec Vrbanić V. (2008). Kako pomoći djeci glazbom? : paedomusicotherapy, Zagreb : Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži "Ruke", [2008]. 615.85 BREITENF k
- Brdarić R. (1986). Pripremanje nastavnika za nastavu glazbene kulture. Zagreb: Školska knjiga.
- Đurić, A. (2008). Vrednovanje rada škole: učenik kao ocjenjivač. *Povijest u nastavi*, VI (12 (2)), 195-204. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/47774>
- Gospodnetić H., (2015). Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima. Zagreb: Mali profesor
- Jurišić G., Sam Palmić R. (2002). Brojalica-snažni glazbeni poticaj. Rijeka: Adamić, 2002.

- LABAŠ, D. i SKOKO, B. (2018). Interpersonalna komunikacija i profil svećenika komunikatora. *Bogoslovska smotra*, 88 (3), 585-611. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/207868>; Preuzeto 26.03.2019.
- Manasteriotti V. (1982). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga
- Peti-Santić A. i Velički V. (2008). *Jezične igre za velike i male*. Zagreb: Alfa d.d.
- Reardon, K. K. (1998). *Interpersonalna komunikacija: gdje se misli susreću*. Zagreb: Alinea.
- Sam Palmić, R. *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*, Rijeka : Glosa, 1998. 37 SAM g
- Spehnjak, M. i Plenković, M. (2015). INTRAPERSONALNA I ANTROPOLOŠKA UTJECAJNA DIMENZIJA KOMUNICIRANJA NA DINAMIČKO I STRESNO PONAŠANJE PROFESIONALNIH SPORTAŠA. *Media, culture and public relations*, 6 (2), 150-160. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/149020>; Preuzeto 26.03.2019.
- Supek, R., Nola, D., Kroflin, L., & Posilović, A. (1987). *Dijete i kreativnost*. Zagreb: Globus.
- Šego, J. (2009). UTJECAJ OKOLINE NA GOVORNO-KOMUNIKACIJSKU KOMPETENCIJU DJECE; JEZIČNE IGRE KAO POTICAJ DJEČJEMU GOVORNOM RAZVOJU. *Govor*, 26 (2), 119-149. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/165964>

- Šmit, B. Glazbom do govora, Zagreb : Naklada Haid, 2001. 37
ŠMIT g
- Starc, B., Čudina – Obradović, M. i drugi. (2004), Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
- Vasta R., Haith M. M. i Miller A.S. (2005). Dječja psihologija. Naklada Slap.
- Velički, D. (2006). RITAM I POKRET U RANOM UČENJU NJEMAČKOGA JEZIKA. *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodikâ u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 7(13), 327-335.
- Vlanić, M. i Jovančević, M. (2009). U ritmu djetinjstva. *Dijete, vrtić, obitelj*, 15 (56), 25-27. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/164817>
- Voglar, M. (1989). *Kako muziku približiti deci*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Žižak A., Vizek Vidović V. i Ajduković M. (2012). Interpersonalna komunikacija u profesionalnom kontekstu. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.

Internetski izvori:

https://www.zamp.hr/uploads/documents/korisnici/ZAMP_brosura_Moc_glazbe.pdf

<https://www.dw.com/hr/glazba-i-jezik-srodan-oblik-komunikacije/a-2282596>